

„Żelazne damy” Trzeciego Świata

Pokojowa Nagroda Nobla 2011

pod redakcją IZABELLI PENIER

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

**„Żelazne damy”
Trzeciego Świata**

40 LAT

WYDAWNICTWA
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

„Żelazne damy” Trzeciego Świata

Pokojowa Nagroda Nobla 2011

pod redakcją IZABELLI PENIER

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

ŁÓDŹ 2013

Izabella Penier – Katedra Studiów Brytyjskich i Krajów Wspólnoty Brytyjskiej
Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych
Uniwersytetu Łódzkiego
ul. Narutowicza 59a, 90-131 Łódź

RECENZENCI

Marta Wiszniowska-Majchrzyk, Ryszard M. Machnikowski

SKŁAD I ŁAMANIE

Zdzisław Gralka

OKŁADKĘ PROJEKTOWAŁA

Barbara Grzejszczak

© Photographs copyright by The Nobel Foundation. Photo: Kenn Opprann

© Copyright by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2013

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
Wydanie I. W.06256.13.0.K

ISBN (wersja drukowana) 978-83-7525-902-5
ISBN (ebook) 978-83-7969-346-7

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
91-131, Łódź, Lindleya 8
www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63; faks (42) 665 58 62

Spis treści

Wstęp: Pokojowa Nagroda Nobla, kobiety i polityka	7
<i>Maria Łukowska, Jacek Reginia-Zacharski</i>	
Liberia ma kobiece rysy: Ellen Johnson-Sirleaf jako pierwsza w historii prezydent w Afryce	25
<i>Monika Sosnowska</i>	
Leymah Gbowee – Bojowniczką o pokój	45
<i>Izabella Penier</i>	
Tawakkul Karman – matka rewolucji jemeńskiej	67
<i>Agata Dąbrowska</i>	
Zakończenie – Jemen i Liberia po Pokojowej Nagrodzie Nobla	91
<i>Izabella Penier</i>	

Wstęp

Pokojowa Nagroda Nobla, kobiety i polityka

Fundator

Alfred Bernhard Nobel urodził się 21 października 1833 r. w Sztokholmie przy ulicy Norrlandsgatan 9. W wieku lat ośmiu wyprowadził się wraz z rodziną do Rosji, gdzie jego ojciec Emmanuel założył w Petersburgu fabrykę, która podczas wojny krymskiej, pod nazwą „Branobel” robiła interesy na ropie nad Morzem Kaspijskimi odniosła sukces finansowy, ale później splajtowała. Zanim to się jednak stało, Emmanuel Nobel wraz z czterema synami uciekł do Petersburga, gdzie otworzył biuro inżynierskie. Alfred Nobel, był żywo zainteresowany naukami przyrodniczymi i szybko nauczył się pięciu języków i to w wieku lat siedemnastu. Można powiedzieć, iż był samoukiem, gdyż do szkoły uczęszczał jedynie przez rok (1841–1842) w Sztokholmie, nie ukończył nigdy żadnych studiów uniwersyteckich. Początkowo pragnął być pisarzem, ale te plany ustąpiły przed pobytem naukowym za granicą, zorganizowanym przez jego ojca. Z Petersburga wyjechał w roku 1849 do Europy i Stanów Zjednoczonych. Praktykował i uczył się w Paryżu w laboratorium profesora Th.J. Pelouze nad bezpieczniejszym użyciem nitrogliceryny. Tam również przeżył swoją pierwszą i tragiczną miłość do młodej Szwedki, której

Liberia ma kobiece rysy: Ellen Johnson-Sirleaf jako pierwsza w historii prezydent w Afryce

Na przełomie 2005/2006 roku, na kontynencie uznanym za kolebkę ludzkości zaszły rewolucyjne zmiany. Choć przełom nie dotyczy zmian klimatycznych w dosłownym tego słowa znaczeniu, to metaforycznie rzecz ujmując, afrykański klimat polityczny wszedł w fazę potężnych przemian. Afryka, która jest najbardziej rozdrobiona pod względem ilości państw położonych na jednym kontynencie, jest zdominowana przez rządy „silnej ręki”, przez rządy o charakterze patriarchalnym (Wamue-Ngare i Njorge 2011). Sytuację w kraju afrykańskim, w którym władzę najwyższą przejmuje kobieta, bez wahania można określić mianem sytuacji rewolucyjnej, a do takiej doszło w 2006 roku w Liberii.

Liberia spojrzała na świat kobiecymi oczami po zwycięstwie Ellen Johnson-Sirleaf w demokratycznych wy-

Leymah Gbowee **- bojowniczka o pokój**

Działalność społeczna kobiet w Afryce

Jedną z laureatek Pokojowej Nagrody Nobla z 2011 roku Leymah Gbowee została obdarzona zaszczytnym przydomkiem „bojowniczki o pokój”. W uzasadnieniu dla tej nominacji, Norweski Komitet Noblowski oświadczył, iż Leymah Gbowee otrzymała tę nagrodę za walkę bez przemocy na rzecz pokoju, bezpieczeń-

stwa i stabilizacji oraz wzmacniania udziału kobiet w procesach pokojowym i w budowaniu w Afryce społeczeństw obywatelskich¹. Tak więc, zasługi Leymah Gbowee wykraczają poza granice jej rodzimej Liberii, małego, targanego wojnami kraju w zachodniej Afryce.

---

¹ http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2011/gbowee-facts.html

Tawakkul Karman - matka rewolucji jemeńskiej

Jemen - historia, ustrój, polityka

Jednym z najbardziej podzielonych pod względem etnicznym i wyznaniowym państw na świecie jest Jemen. Sytuacja ta jest wynikiem skomplikowanych procesów historyczno-politycznych, które zachodziły na jego terenie. Część północna Jemenu przez wieki okupowana była przez Turcję, adaptując zwyczaje i tradycje związane z kulturą osmańską. Niepodległość uzyskała w 1918 roku przyjmując ustrój monarchistyczny obowiązujący do 1962 roku, czyli do momentu proklamowania Jemeńskiej Republiki Arabskiej¹ ze stolicą w Sanie.

---

¹ Jemeńska Republika Arabska powstała 27 września 1962 roku, kiedy reprezentujący ideologię panarabizmu jemeńscy republikanie przeprowadzili inspirowany przez Egipt zamach stanu i obalili monarchię. Spowodowało to wybuch kilkuletniej wojny domowej pomiędzy stroną republikańską a sponsorowanymi przez Arabię Saudyjską rojalistami.